

*Даю цю справку Горакові Роману,
що він має написати про мене
всю правду і тільки правду.
Прошу йому вірити.
В цьому власноручно розписуюсь
дня 26 грудня 1978 року.*

Ірина Вільде

Власне, яку правду і що взагалі про неї я знав у ці майже останні дні 1978 року, коли вона зателефонувала і дуже просила зайти до неї? Мешкала тоді вже на так званій Професорській колонії, околиці Львова під Шевченківським гаєм, відрізаний від міста залізницею та непрохідними калюжами восени і ранньої весни. До літа калюжі висихали і перетворювались у пилюку, яка заліплювала рот і очі. Попри все - це був розкішний район, а водночас район, де мешкали вибрані. Колись ними були професори, тому й район отримав назву Професорської колонії, а згодом після «визволення», ці чудові особняки з розкішнимигородами, садами та квітниками зайняли «визволителі» і поступово перетворювали все у руїну.

Вулиця, на якій мешкала, нічим особливим від інших не відрізнялась. Такі ж калюжі, повибиваний хідник, густо пообсаджуваний липами та каштанами, хронічна відсутність будь-якого електричного освітлення і тьма п'яниць, які регулярно зносили сюди позбирані на околиці пляшки, бо пункт прийому склотари тут працював регулярно. Неподалік був туберкульозний диспансер, завод «Теплоконтроль», однак околиця була більш-менш тиха, зелена і доволі спокійна. Мала ця вулиця назву Чумацької і було на ній десь зо двадцять п'ять одноповерхових котеджів, відгороджених від дороги, на якій не було ні бруківки, ні асфальту, сітками та звичними дерев'яними парканами, яких доволі на селі, але які відрізнялись від сільських вельми непристойними малюнками та написами «на общепонятном языке». На вулиці якнайменше було чути українську мову, і це було цілком законо-мірно. Будинок, у якому мешкала, був на розі і мав номер другий.

Прекрасний і цілком знищений сад, багато порічок, біля сітки високий і старий бузок, який весною немилосердно пахнув на цілий район. Ще ясин, срібляста ялинка, доволі молода і недавно посаджена, а на осонні – виноград який пнувся по стінах і вибирався на дах, творячи з балконів своєрідні альтанки. Рух на вулиці був млявий, на узбіччі попри плоти паслися кози, а собаки ганялися за котами...

Займала другий поверх з доволі великим, але якимось немудрим і доволі незручним холлом, кухнею, ванною та чотирма кімнатами. Вхід був вельми незручний, вузький і вічно захаращений, якщо не синіми кисневими балонами, то санками, які стояли приперті до стіни при вході і постійно падали. Сходи рипучі, вузькі, а стіни біля них обвішані найрізноманітнішими картинами, якими обдаровували Дарину Дмитрівну знайомі художники на дні її народження. Кухонний балкон виходив на «внутрішній двір», де порічки, другий, закритий виноградом, на дорогу. На ньому любила відпочивати Ірина Вільде. Стелила на долівку якусь верету, клала зо п'ять-шість маленьких подушечок – «яськів», обкладалась журналами та газетами і декількома парами окулярів. Рідко який журнал дочитувала до кінця, бо засинала, і тоді всі остерігались, щоб сходи не рипіли. Якщо сонце починало докучати, то переносилась на кухонний балкон.

Під робітню вибрала кімнату, яка межувала з кухнею. Обстановка доволі скромна хоч би з тих причин, що умістити щось у таку клітку, якою була ця кімната з низьким і не дуже широким вікном, було вельми проблематично. Диван, який складався, але постійно був розкладений, шафа сучасна, тобто, з обов'язковими поламаними дверима і повним безладом всередині. Одне крісло, обтягнене якоюсь не то рудою, не то червоною тканиною. Маленький столик з великою друкарською машинкою, яка мала властивість постійно ламатись, а оскільки з майстрами було важко, окрім того, Дарина Дмитрівна постійно забувала «якось» їх викликати, то й давала собі раду тим, що поламані літери на свій лад заміняла іншими і те, що видруковувала, було для стороннього ока незбагненим шифром, ключ до якого знала тільки сама. Правила олівцем.

Майже порожні стіни. Тільки її портрет роботи Грузберга, на якому Ірина Вільде з вінком кіс на голові, що було абсолютним художнім вимислом, бо ще в молодих літах обрізала коси

і носила короткі зачіски, аби «мати менше з волоссям клопоту». На підлозі лежав килим роботи глинянських ткачів. Рисунок на ньому ніколи не було видно, бо був він постійно весь завалений паперами. Тими ж паперами було завалене й ліжко, тобто диван, на якому спала. Коли потрібно було стелити, то акуратно збирала все і клала на килим. Не дай Боже, як цілком випадково в кімнаті виникав перетяг, то папери розлітались по всіх усядах, і їх потрібно було потім довго визбирувати. Між паперами можна було надібати найрізноманітніші і часто цілком несподівані речі. Найчастіше в них треба було шукати шпильки від волосся, якими, зрешту не користувалася, а одного разу навіть якийсь капелюшок з італійської соломки. Його так і не знайшли, хоч Дарина Дмитрівна вперто твердила, що «мав би бути».

Мала дивовижну звичку писати лежачи на підлозі, животом вниз. Любила писати олівцем і то чомусь обов'язково хімічним, від чого все навколо забруднювалось чорнильним кольором. Кулькових ручок, які входили в моду, не визнавала, бо казала, що все навколо бруднить. Почерк її не належав до вельми читабельних, а в окремих випадках навіть сама не могла прочитати, що понаписувала. Літери були великими, і від того на аркуші вмещалось декілька речень. Аркуші часто забувала нумерувати, а потім не могла встановити що йде за чим. Злостилась, перевертала все догори дном, сердилась, клялась, що «більше такою дурною не буде» і обов'язково буде «нумерувати» сторінки, але, як тільки віднаходила потрібну сторінку, про свої клятви й обіцянки відразу ж забувала і все йшло своїм усталеним порядком. Мала ще звичку оздоблювати рукописи різними квітами з обов'язково загостреними пелюстками, яких постійно було чомусь п'ять і ні разу шість, малювала якісь дивні жіночі голівки з чудернацькими «модуляціями» чи «мондуляціями». Траплялись ще якісь тварини (щось середнє між котом і конем), і коли я не витримував і питав, що вона нарисувала, то здивовано відповідала: «Все тобі щось дурне в голову лізе».

Лежання і писання закінчувала ще перед тим, як усі в хаті вставали. Йшла на кухню, готувала щось їсти собі, бо для решти була домогосподарка, а тоді йшла написане рукою передрукувати на машинці, якою стукала досить голосно. Рукописи кидала в купу на підлозі, друковане збирала, губила, знову збирала і одного дня урочисто відносила до «своєї» друкарки.

Такий день був найщасливішим у її житті. Навіть любила повторювати слова Дмитра Павличка (казала просто – Дмитра), що найбільшу насолоду приносить мить, коли закінчена праця.

Через день або два після тієї солодкої миті телефонувала мені, обіцяла золоті гори, аби я тільки прийшов і зробив з її паперами порядок, тобто порозкладав по папках та шухлядах, а кімнату «привів до людей», бо вона до того «не має ні сил, ні душі».

Слава Богу, що ті порядки вона робила не так уже й часто, бо закінчувались вони скандалом, і я замість обіцяних золотих гір змушений був вислухати, який я бездушний, «цілком ненормальний» і т. п., бо поклав той папірець не там, де вона би хотіла.

Порядок починався у мирі та злагоді. Навіть питала, чи я би чогось не випив. Маючи досвід, я знав, що зробити нормально порядок і витріпати глинянський килим не зможу, поки вона в хаті, а тому всілякими способами намагався відправити її кудись «на екскурсію» – чи до знайомих або ж у крамницю. Часом це вдавалось, але найчастіше – ні. Тоді надходила чорна година. Тільки я за картку, аби десь її покласти, як вона: «Ану, покажи!...» Потім починала до того аркушика шукати початок, продовження, і я розумів, що це надовго. Часом починала «читку з листа». «Правда, як добре Вільде написала?». Я хитав головою. «А видиш, а ти як би міг, то відразу впхнув би в піч»...

Часом роблення порядку тривало два-три дні. Врешті я витріпував килим, милувався його стилізованими квітами, провітрював кімнату, вимітав пилюку та павутиння і ми були щасливі, якщо до цього часу не встигли посваритись.

Дослівно наступного дня вже був телефонний дзвінок від Дарини Дмитрівни: де я подів «то-а-то». Я казав де. Знову дзвінок, що «там того нема». Я пропонував подивитись «там-а-там». Знову дзвінок, що «там-а-там» того нема. Потім вислуховував від неї «компліменти» який я. Відгризався, що знаю, який я є, і нехай вона для порядків бере собі кого хоче, а я більше робити їх не буду, бо маю того аж занадто. Вона відзвонювала, що, звичайно, такого, як я, і просити більше не буде.

Це означало, що вона знову почала робити щось нове, шукала «гудза» собі з кимось, аби трохи розрядитись, бо з хатніми не могла, а мій порядок давно пішов псу під хвіст.

Ми як правило гнівались, сердились, потім починались делікатні перепросини, аби я згадав, що сказав «той чи та», «тоді